

**РОЗВИТОК ВІЙСЬКОВОГО МОВЛЕННЯ
НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА
(ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)» У ВВНЗ**

Тарасенко О. Д., ст..викладачка, наук.спів.

Розмазнін О. П., к.психол.наук, доцент

Щербакан В. Г., майор

Гаманюк Л. О., м.наук.спів.

Військова академія (м. Одеса)

Попри уважне ставлення до вивчення державної мови у суспільстві, й, зокрема, у ВНЗ, потребує уваги вивчення дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» у вищих військових закладах освіти у період воєнного стану. Актуальними є питання: проблеми перекладу текстів з російської на українську мову, часте використання «російських кальок» саме у текстах наукового та офіційно-ділового стилів. Тому, щоб курсанти на належному рівні засвоїли матеріал, практично відпрацювали вищезазначене питання, їм пропонується на занятті «Проблеми перекладу та редагування наукових текстів» перекласти тексти з російської мови на українську (словникові статті із дефініціями «военная готовность», «военная деятельность»). Дані вправи дозволяють вкотре звернути увагу на особливості перекладу російськомовних дієприкметникових зворотів. Для покращення мовленнєвої культури, під час вивчення видів перекладу, курсанти віпрацьовують завдання: перекласти словосполучки з російської мови на українську (пізніше видається правильний переклад для самоперевірки), а після цього курсанти з українським варіантом складають речення офіційно-ділового стилю або за професійним спрямуванням. Наводимо приклади: слідувати прикладу –

брати за приклад, следует выполнить – належить виконати, из теоремы следует – із теорема впливає, учитывая то что – з огляду на те, що та інш. Виконують завдання на редагування словосполучень та речень: організація бою (дій) *являється* складовою управління підрозділами роти; термінами *являються* слова; виснаження полягає у морально-психологічному впливі на ЖС противника веденням турбуючого вогню обмеженою кількістю гармат і боєприпасів *на протязі* встановленого часу. Така робота, на наш розсуд, вироблює «мовне чуття», дозволяє у майбутньому не допускати вживання кальок, і у цілому розвиває вміння роботи з науковими текстами.

Як знаємо, часті зриви навчальних занять через тривогу негативно впливають на їх якість, зокрема, лекцій. Тому, з метою залучення уваги вихованців, на лекціях (у кінці заняття) рекомендується проводити експрес-опитування. Наприклад, до теми 1 «Основи фахового мовлення», заняття 8 «Науковий стиль» переглядаємо відеоролик на тему: «День української писемності». Опісля вихованці відповідають на такі питання за картками: 1. Що Вам найбільше запам'яталося із лекції? 2. Як переглянутий відеоролик можна пов'язати із темою «Науковий стиль»? Відповідь аргументуйте. 3. Які факти із відеоролика Ви запам'ятали? 4. При написанні відповідей використайте 3 слова за новим правописом. Вважаємо, що такий підхід є інтерактивним, й дає викладачу можливість проконтролювати увагу, активність курсантів, їх логічне мислення, грамотність та оцінити.

Наведемо декілька прикладів щодо проведення практичної роботи з «УМПС» для розвитку фахового мовлення. Так, для активізації діяльності та кращого запам'ятовування професійної української мови, можна на лінгвістичні заняття запрошувати офіцерів, які проходили службу ще в ООС і дотепер. До теоретичного блоку з термінознавства, який викладає філолог, військовослужбовець зможе додати приклади військової термінології та лексики. На занятті із Теми 1 «Основи фахового

мовлення», практичне заняття 10 «Стаття, курсова робота як жанри власне наукового стилю» вихованцям пропонується прочитати наукову статтю «Особливості методики викладання дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» у вищих військових навчальних закладах України в умовах воєнного стану» та письмово схарактеризувати її за необхідними елементами. Це дає можливість краще засвоїти навчальний матеріал та розвивати вміння працювати із науковою літературою і, зокрема, з жанрами власне наукового стилю, й виховувати основи наукового етикету. Для поглибленого вивчення термінології обраного фаху і, водночас, закріплення знань щодо підстилів та жанрів наукового стилю, курсантам пропонується опрацювати «Збірник воєнно-наукової інформації», звідки вони виписують по 10-15 речень наукового тексту та аналізують їх щодо наявності термінів та професіоналізмів військової сфери, особливості побудови речень, наявності числівників, скорочень та аббревіатур.

Переконані, що важливою є комунікація викладачів-філологів ВВНЗ з науковцями наукових відділів, наукових центрів (у нашому випадку – Науковий центр Військової академії). Це дозволяє доносити курсантам на заняттях основні тенденції розвитку військової науки, нові терміни тощо. Також спонукає їх до розвитку наукової думки, яку вихованці висвітлюють на студентсько-курсантських науково-практичних конференціях, і публікують наукові тези. Прикладом до сказаного може слугувати щорічна Всеукраїнська науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих вчених «Національна безпека України: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення», яка проходить на базі Військової академії (м. Одеса).

Вважаємо, що проведення таких занять та практичних вправ, по-перше, розвиває та удосконалює професійне мовлення, що є «фундаментом» майбутньої професії; по-друге, розвиває вміння оперувати

термінологічними поняттями та професіоналізмами, дізнаватися про історію походження термінів; по-третє, курсанти набувають навичок роботи з науковою літературою, що є необхідним для написання наукових робіт за обраним фахом на старших курсах; по-четверте, так виховується шана та повага до української мови як державної та її складової – фахової.

Таким чином, вищенаведені методичні поради якнайкраще розвивають військове мовлення у майбутніх офіцерів та офіцerek, а також дозволяють координувати дії викладачів-філологів із науковцями військової сфери, військовослужбовцями, що позитивно впливає на професійну комунікацію.

Вичення даної теми продовжується.

Література:

1.Збірник воєнно-наукової інформації. *Військово-технічний аспект. Випуск 2*. Одеса. Військова академія, 2017. 92 с.

2.Тарасенко О. Д. Особливості методики викладання дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням) у ВВНЗ України в умовах воєнного стану» : зб. матеріалів XVI Міжнародної науково-практичної конференції. *Scient and praktike implementation to modern society, Manchester, united kingdom, june 26-28, 2024*. С. 170-178.

3.Тарасенко О. Д., Остапчук Т. С., Нелюб О. А., Щербакан В. Г. Мовне законодавство в Україні. *Наука та освіта у сфері національної безпеки : уроки російського вторгнення в Україну для ВВНЗ* : збірник матеріалів тез доповідей Міжвузівського науково-практичного семінару, Одеса: Військова академія (м. Одеса), 2022. С. 29-30.

4.Тарасенко О. Д. Методичні рекомендації з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)». Основи наукового стилю. Частина I. Одеса: Військова академія, 2012. 32 с.

5.Тарасенко О. Д. Методичні рекомендації з дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)». Основи наукового стилю. Частина II. Одеса: Військова академія, 2017. 156 с.